

Sammanfattning

Syftet med strategiska miljöanalyser (SEA) är att säkerställa att miljöpåverkan bedöms och beaktas under framställningen och godkännandet av planer och program. De fokuserar på att förbättra tillgången till information, och ger större möjligheter för allmänheten att delta i planeringen för att ytterligare främja en hållbar utveckling. Målet är att se till att miljökonsekvenserna av specifika planer och program identifieras och bedöms under framställningen, och särskilt innan de antas. Förlusten av unik natur och kultur, större olyckor och kumulativa och indirekta effekter på miljön och mänskliga samhällen är de risker som eventuellt kan undvikas genom effektiva SEA och miljökonsekvensanalyser (EIA). Tanken bakom SEA var att ställa samman en miljörapport som granskar de fakta som rör miljön i regionen och förbättrar miljödimensionen av Kolarctic CBC 2014-2020-programmet.

Det område som är målet med Kolarctic CBC 2014-2020-programmet omfattar regionen Lappland i Finland, Norrbottens län i Sverige, fylkena Nordland, Troms och Finnmark i Norge och Murmansk och Arkhangelsk regioner samt det Nenets autonoma okrug i Ryssland. De regioner som gränsar till kärnprogramområdet är norra Österbotten i Finland, Västerbotten i Sverige och Republiken Karelen och Republiken Komi i Ryssland. Det enorma området har en enastående biologisk mångfald och biologiska resurser, samt en enorm variation i ekonomiska och sociala villkor. Det är enormt rikt på naturresurser, såsom skogar, fiskbestånd, mineraler, olja och gas.

Rapporten riktar uppmärksamhet mot miljöhänsyn och befintliga katastrofer för att undvika att programmet ger miljömässigt farliga ekonomiska incitament, och för att främja miljömässigt positiva eller indirekt positiva incitament. De mest brådskande miljöhoten i Kolarctic CBC-programområdet är klimatförändringar, fragmentering och förlust av naturliga livsmiljöer, försurning, radioaktiva föroreningar och risken för olyckor, föroreningar av olja och kolväten och risken för spill, ohållbar användning av naturresurser, förlust av biologisk mångfald, ökade mängder avfall och förorening av dricksvatten.

Kärnregionen och de angränsande regionerna presenteras i rapporten. Den huvudsakliga markanvändningen i områdena beskrivs, och tillståndet för naturen och naturskyddet är inkluderade.

De främsta regionala källorna till föroreningar och utsläpp, samt möjliga miljörisiker i samband med olika aktiviteter och seder har tagits upp. Utvärderingen och miljökonsekvensanalysen har genomförts genom att de övergripande målen och prioriteringarna har beskrivits med programmets möjliga åtgärder för regionernas miljö och deras särskilda kännetecken inklusive sårbarheten i den arktiska och nordliga naturen. De viktigaste internationella miljöpolicyerna, -strategierna och -programmen har beaktats i rapporten. Lissabonstrategin, strategin för hållbar utveckling, det sjunde miljöåtgärdsprogrammet, den nordiska strategin för hållbar utveckling, den nordliga dimensionspolitiken och Barentssamarbetet beaktas.

Det övergripande målet med programmet är att främja en livskraftig ekonomi och en attraktiv region, där invånare och besökare njuter av den arktiska naturen och där naturresurserna används på ett hållbart sätt. Programområdets behov diskuteras genom fyra tematiska mål: Utveckling av näringsliv och små och medelstora företag, miljöskydd, mildrande av klimatförändringar och förbättrad tillgång till regionerna, utveckling av hållbara och klimatsäkra transport- och kommunikationsnät och -system samt främjande av gränshantering och gränssäkerhet, rörlighet och migrationshantering.

Programområdet är mycket mångkulturellt, inklusive infödda samer och nenetser, och har en mängd olika former av miljöanvändning. Lagstiftningsramen i både den sociala sektorn och miljösektorn varierar, och är mest likartad i Sverige och Finland. Pressen från internationella investerare, utforskning och exploatering av naturresurser och marknader påverkar den traditionella försörjningen i norr starkt. De här faktorerna gör de sociala konsekvensanalysförfarandena både nödvändiga och komplicerade. Juridiska brister kan förändra regleringen och anpassningen av ekonomiska aktiviteter till traditionell försörjning. Behovet av EIA och SIA måste bedömas i större detalj när projektansökningarna utvärderas. EIA och SIA måste i alla händelser genomföras inom de projekt för vilka de är juridiskt obligatoriska.

De metoder och åtgärder som genomförs genom projekt som finansieras genom Kolarctic CBC-programmet bör ha som mål att uppnå långvarigt hållbara resultat. Kriterierna för finansiering bör alltid inkludera tillräcklig hänsyn till miljöhoten och riskerna för programområdet när det gäller fördrag och tillhörande policyer. De tematiska målen har därför till mål att undvika alla negativa miljökonsekvenser och främja en hållbar regional utveckling, miljöskydd och gränsöverskridande samarbete. Det är omöjligt att bedöma alla konsekvenser av programmet innan konkreta åtgärder och projekt har genomförts. Teoretiska beskrivningar och vissa exempel som ger en indikation på de möjliga effekterna av programmets genomförande på miljön och samhället har dock getts i programdokumentet. I alla fallen är det tydligt att miljökonsekvenserna beror på styrkan i de aktiviteter och olika metoder som ska användas. Konsekvenserna är också i hög grad beroende av vilka områden de är inriktade på. Konsekvenserna kan visa sig vara antingen positiva eller negativa i alla de möjliga åtgärderna. Programmet och projektaktiviteterna kan leda till positiva kännetecken och hållbar utveckling i vissa områden. Alla projekt som ansöker ska utvärderas var för sig och noggrant för att undvika att aktiviteter och deras påverkan på miljön hamnar bortom all kontroll. Programmets prioriteringar och tematiska mål stöder idén och har som mål att ha en god och sund miljö. Trots att programperioden är från 2014 till 2020 bör projektens övergripande bild avse deras långsiktiga konsekvenser när det gäller naturen och miljön. Sex år är en kort period för naturen och miljökonsekvenserna av ett visst projekt bör definieras mycket längre in i framtiden. En del konsekvenser är förstas omöjliga att förutse, och i de fall då konsekvenserna kan bli negativa bör försiktighetsprincipen tillämpas.

För att uppnå framgångsrika resultat under programperioden är det miljömässigt och socialt viktigt att de unika områdena med särskilda kulturella värderingar behåller sin egen karaktär och kan belysa sin egen identitet. Programmets framsteg och dess detaljerade mål ska kontrolleras varje år av övervakningskommittén. Det skulle även vara viktigt att utvärdera den ekologiska och sociala hållbarheten varje år. På så sätt skulle de möjliga skadliga åtgärderna för miljön kunna undvikas innan katastrofer i större skala inträffar.